

Hallituksen esitys Eduskunnalle perhetuen uudistamista koskeviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan lapsiperheiden taloudellisen tukijärjestelmän uudistamista. Tuki kohdistettaisiin sosiaalipoliittisesti nykyistä tarkoituksenmukaisemmin. Järjestelmää yksinkertaistettaisiin luopumalla verotuksen kautta annettavasta tuesta. Tuloverolakiin sisältyvät perhepoliittiset verovähennykset poistettaisiin. Näitä ovat ansiotulosta tehtävät kunnallisverotuksen lapsivähennys ja yksinhuoltajavähennys sekä valtionverotuksen lapsenhoitovähennys ja valtionverosta tehtävä elatusvelvollisuusvähennys. Vähennysten poistamisesta syntyviä säästöjä suunnattaisiin lapsilisäjärjestelmään, jota kehitettäisiin perhetuen yleisenä muotona. Esitys liittyy valtiontalouden tasapainottamista koskeviin ratkaisuihin. Ehdotukset kokonaisuutena tähtäävät siten edellä sanotun lisäksi perhetukeen kohdistuvien valtion menojen säästöön.

Vähennysten poistamisesta syntyviä säästöjä suunnattaisiin perheille suorana taloudellisena tukena korottamalla lapsilisiä ohjaamalla tukea enemmän monilapsisille perheille. Korotetut lapsilisien markkamäärät kuukaudessa olisivat ensimmäiselle lapselle 546 markkaa, toiselle 663 markkaa, kolmannelle 912 markkaa, neljännelle 1 045 markkaa sekä viidennelle ja useammalle 1 242 markkaa. Lisäksi yksinhuoltajien aseman turvaamiseksi lapsilisiä maksettaisiin heille korotettuna 160 markalla. Yksinhuoltajien korotusta maksettaisiin vain varsinaisille yksin-

huoltajille. Avoliitossa eläville sitä ei maksettaisi.

Esityksen mukaan alle kolmivuotiaille maksettavasta lapsilisän korotuksesta luovutettiin ja 16-vuotiaat lapset tulisivat lapsilisän porrastuksen piiriin.

Kunnille ja seurakunnille verovähennysten poistamisesta tuleva verotulojen kasvu ohjattaisiin valtiolle. Kuntien osalta tämä toteutettaisiin muuttamalla kuntien osuuksia kansaneläkkeen lisäosan rahoituksessa. Kansaneläkelaitokselle näin syntyvä lisätulo pienentäisi vastaavasti valtion niin sanottuja takuusuorituksia kansaneläkevakuutuksen rahoituksen turvaamiseksi. Seurakuntien saama verotulojen lisäys otettaisiin huomioon yhteisöveron jako-osuuksissa ja lisäksi työnantajan sosiaaliturvamaksuista vuodelle 1994 säädettäessä.

Ehdotetut perheturvan uudistukset merkitsivät kokonaisuutena noin 700 miljoonan markan säästöä vuoteen 1993 verrattuna.

Uudistukseen liittyen parannettaisiin pienituloisten lapsiperheiden asemaa korottamalla yleistä asumistukea 370 miljoonalla markalla vuonna 1994. Tuen korotus kohdennettaisiin lapsiperheille. Tähän liittyen korotettaisiin vakuutetun sairausvakuutusmaksua vuonna 1994 siltä osin kuin vakuutetun veroäyrimäärä ylittää 80 000 äyriä.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan vuoden 1994 alusta.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	1. Lakiehdotusten perustelut	8
1. Nykytila	3	1.1. Laki lapsilisälain muuttamisesta	8
1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	3	1.2. Laki tuloverolain muuttamisesta	9
1.2. Nykytilan arviointi	3	1.3. Laki kansaneläkelain 62 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	9
2. Esityksen tavoitteet ja ehdotetut muutokset ...	4	1.4. Laki vuodelta 1994 suoritettavasta vakuute- tun sairausvakuutusmaksusta	9
2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	4	1.5. Laki asumistukilain 5 §:n muuttamisesta	10
2.2. Keskeiset ehdotukset	4	2. Voimaantulo	10
3. Esityksen vaikutukset	6	3. Säättämisjärjestys	10
3.1. Julkistaloudelliset vaikutukset	6	LAKIEHDOTUKSET	11
3.2. Vaikutukset perheiden taloudelliseen ase- maan	6	LIITE	14
3.3. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset ..	7	Rinnakkaistekstit	14
4. Asian valmistelu	7		
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	8		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Suomalainen perheturva voidaan jaotella lapsen elatuksen ja huollon turvaamiskeinojen ja niiden -tavoitteiden pohjalta esimerkiksi seuraavasti: pienten lasten hoidon tuki, lapsen elatuksen tukimuodot (joko yleiset tai tiettyihin riskitilanteisiin kytketyt), sairaan ja vammaisen lapsen tukijärjestelmät sekä lapsiperheiden asumiseen kohdistuvat etuudet. Merkittävin osa tukimuodoista on suoria sosiaaliturvan tulonsiirtoja. Myös verotuksen kautta annetaan merkittävästi taloudellista tukea lapsiperheille. Näitä täydentävät valtion ja kunnan tukemat ja siten todellisia kustannuksia pienempiä maksuja vastaan annettavat palvelut kuten kunnallinen lasten päivähoito. Tämä esitys koskee lapsiperheille maksettavia etuuksia ja verotukea.

Pienten lasten hoidon tukeen sisältyvät äitiysavustus, äitiys- isyys- ja vanhempainraha, lasten kotihoidon tuki sekä verotuesta lapsenhoitovähennys. Näistä esitys koskee verotukea.

Lapsen elatuksen yleiseen tukeen kuuluvat lapsilisä ja verotuksen lapsivähennys. Esitys koskee kumpaakin näistä.

Lapsen elatuksen tukeen riskitilanteissa sisältyvät muun muassa lapseneläkkeet, elatustuki, eri etuuksien lapsi- ja huoltajakorotukset, toimeentulotuki lapsiperheille sekä verotuksen yksinhuoltaja- ja elatusvelvollisuusvähennykset. Näistä esitys koskee lapsilisäjärjestelmää, välillisesti toimeentulotukijärjestelmää ja mainittuja kahta verotuen muotoa.

Esityksessä ei ole ehdotuksia, jotka suoranaisesti koskisivat sairaan ja vammaisen lapsen tukimuotoja. Esitykseen sisältyy lapsiperheitä koskevaksi tarkoitettu yleisen asumistukijärjestelmän muutos.

Lapsilisäjärjestelmä

Lapsiliselain (796/92) mukaan lapsilisää maksetaan valtion varoista Suomessa asuvan alle 16-vuotiaan lapsen elatusta varten (1,1 §). Lapsilisä on 366 markkaa kalenterikuukaudessa (7,1 §). Toisesta lapsesta lapsilisä on kuitenkin 413, kolmannesta 512, neljännessä 645 sekä viidennestä ja jokaisesta seuraavasta lapsesta 842 markkaa kalenterikuukaudessa (7,2 §).

Lapsilisää maksetaan jatkettuna alle 17-vuotiaasta lapsesta (7,3 §). Jatkettu lapsilisä on lapsilisän perusmäärän eli 366 markan suuruisen. Se ei vaikuta muista lapsista maksettavien lapsilisien määriin.

Lapsilisä maksetaan kolmea vuotta nuoremasta lapsesta korotettuna 107 markalla kalenterikuukaudessa (7,4 §). Viimeksi korotetun lapsilisän markkamäärää on tarkistettu vuoden 1986 lokakuun alusta.

Lapsesta verotuksen kautta annettava tuki

Vuoden 1993 alusta voimaan tulleeseen tuloverolakiin (1535/92) sisältyy neljä lapsiperheitä erityisesti koskevaa verovähennystä.

Valtionverotuksessa verovelvollinen tai puoliso yhdessä voivat vähentää puhtaasta ansiotulostaan lapsenhoitovähennyksenä 8 400 markkaa, jos hänellä tai heillä on ollut verovuonna elätettävänä vähintään 3 vuotta mutta enintään 7 vuotta täyttänyt lapsi (99 §).

Kunnallisverotuksessa verovelvollisella tai puolisoilla yhdessä on oikeus vähentää puhtaasta ansiotulostaan lapsivähennyksenä 10 500 markkaa jokaisesta verovuonna elättämästään alaikäisestä lapsesta (102 §).

Kunnallisverotuksessa luonnollisen henkilön puhtaasta ansiotulosta vähennetään 12 500 markkaa, jos hän on verovuonna elättänyt alaikäistä lasta, eikä häneen sovelleta tuloverolain puolisoita koskevia säännöksiä (103 §; puolisoitten määritelmä 7 §:ssä).

Jos verovelvollinen on verovuonna suorittanut lapsen elatusta koskevan lainsäädännön mukaisella sopimuksella tai tuomiolla vahvistettua elatusapua, hänen ansiotulostaan valtiolle suoritettavasta tuloverosta vähennetään kahdeksasosa verovuonna maksetun elatusavun määrästä. Enimmäismäärä on 450 markkaa kutakin alaikäistä lasta kohden (127 §).

1.2. Nykytilan arviointi

Lapsiperheiden taloudellisen tuen nykyiset muodot ovat syntyneet eri aikoina ja erilaisista lähtökohdista käsin. Kulloinenkin taloudellinen tilanne on vaikuttanut ratkaisuihin. Kun lapsiperheille on annettu tukea sekä suorien

toimeentuloturvan etuuskien että verotuen muodossa, on kokonaisuudesta muodostunut monimutkainen. Sosiaalipoliittisesti järjestelmää ja sen etujen kohdentumista on vaikea arvioida. Lapsiperheiden on hankala hahmottaa tuen eri elementtejä ja niiden antamaa todellista hyötyä. Eräissä tilanteissa perhe saattaa näistä syistä tehdä omalta kannaltaan epäedullisia ratkaisuja tai valintoja. Myös täytäntöönpano on samoista syistä raskasta, ja hallinnointi aiheuttaa tarpeettomia kustannuksia.

Tarve lapsiperheiden tuen kokoamiseen ja yksinkertaistamiseen on ollut jo vuosia ilmeinen ja yleisesti todettu. Tällainen toimintalinja on perusteltu sosiaalipoliittisista ja taloudellisista sekä myös täytäntöönpanoon ja muuhun hallinnointiin liittyvistä näkökulmista. Verotuksen uudistamisen keskeinen tavoite on ollut luopuminen eri ryhmien tai tulolajien erityiskohtelusta. Sosiaalipoliittinen tuki olisi annettava suorina tulonsiirtoina ja samalla purettava samoihin tavoitteisiin tähtääviä verotuksen tukimuotoja.

2. Esityksen tavoitteet ja ehdotetut muutokset

2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Tämä esitys koskee vain osaa lapsiperheiden taloudellisen tuen muodoista. Silti edellä sosiaaliturvan ja verotuksen tehtävänjaosta ja kehittämisestä sanotut yleiset lähtökohdat koskevat kaikilta osin myös nyt annettavien lakiehdotusten muodostamaa kokonaisuutta. Esityksen tavoitteena on selkeyttää lapsiperheiden taloudellista tukijärjestelmää. Verotuksen uudistamista koskevien tavoitteiden mukaisesti verotusta yksinkertaistettaisiin vähentämällä sosiaalipoliittisin perustein tapahtuvaa tiettyjen ryhmien erityiskohtelua. Verotus on myös muuttunut entistä selvemmin erillisverotukseksi ja perheverotuksen piirteet ovat vähentyneet. Asetettuihin sosiaalipoliittisiin tavoitteisiin ja lapsiperheiden tukemiseen niiden osana pyritäisiin suorina, sosiaaliturvan etuuskina maksettuna tulonsiirtoina. Tavoitteena on voimistaa tukien määräytymistä lapsikohtaisesti ja luopua huoltajuuteen perustuvista etuuskista. Lisäksi tukea pyritään kohdentamaan nykyistä tarkemmin perheille, joilla tuen tarve on suurin. Kun pienituloisimmat perheet eivät hyödy verotuksen vähennyksistä tai saavat niistä vain

vajaan hyödyn, suorista tulonsiirroista pääsevät osallisiksi kaikki perheet tuloista riippumatta.

Lapsiperheiden yleiseen tukeen kuuluvat keskeiset etuudet ovat useimpien muiden sosiaaliturvan etuuskien tavoin veronalaisia. Tämä on erityisen perusteltua silloin, kun kyseessä on ansiotulojen menetystä korvaava etuus, kuten äitiys-, isyys- ja vanhempainraha. Lapsilisän tarkoituksena on korvata lapsen elatuksesta aiheutuvia kustannuksia. Erilaisia kustannuksia korvaavat sosiaaliturvaetuudet ovat yleensä verovapaita. Perhepoliittiselta kannalta on tarkoituksenmukaista säilyttää lapsilisiä verovapaana. Lapsesta aiheutuvat minimimenot eivät ole riippuvaisia perheen tulojen määrästä. Aikaisemmissa lapsilisäjärjestelmän kehittämistä koskevilla suunnitelmissa tavoitteena onkin ollut, että lapsilisällä katetaan lapsen hoidosta aiheutuvat laskennalliset vähimmäiskulut kaikille perheille. Näin normitettujen kustannusten yli menevä osa jää perheiden omalle rahoitusvastuulle. Muun muassa järjestelmän rahoittamisen kannalta on tarkoituksenmukaista pitää samansuuruisen etuuden piirissä muutkin kuin pienituloiset perheet.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Perhepoliittisten verovähennysten poistaminen

Esityksen mukaan tuloverolakiin sisältyvät kaikki puhtaasti perhepoliittiset verovähennykset poistettaisiin. Näitä ovat ansiotulosta tehtävät kunnallisverotuksen lapsivähennys (102 §) ja yksinhuoltajavähennys (103 §) sekä valtionverotuksen lapsenhoitovähennys (99 §) ja verosta tehtävä elatusvelvollisuusvähennys (127 §).

Lapsilisien korottaminen

Verovähennysten poistamisesta syntyvät edunmenetykset ehdotetaan korvattavaksi korottamalla erityisesti monilapsisten perheiden lapsilisiä.

Eri tutkimuksissa on osoitettu, että monilapsisten perheiden tulotaso henkeä kohti pienenee lapsiluvun kasvaessa. Lasten lukumäärän kasvaessa välttämättömissä kuluissa lasta kohti laskettuna tosin saavutetaan joitakin säästöjä. Kun lapsiperheiden nykyiset tukimuodot kattavat vain osan välttämättömmistä menoista,

perheiden itsensä rahoitusvastuulle jäävien menojen määrä kasvaa lapsiluvun myötä. Tästä syystä ehdotetaan ensimmäisen lapsen lapsilisä korotettavaksi 180 markalla, toisen 250 markalla, kolmannen 400 markalla, neljännen 400 markalla sekä viidennen ja sitä useamman 400 markalla kuukaudessa, jolloin lapsilisän vastaavat kokonaismäärät kuukaudessa olisivat 546 markkaa, 663 markkaa, 912 markkaa, 1 045 markkaa ja 1 242 markkaa.

Yksinhuoltajien aseman turvaaminen

Yksinhuoltajilta poistettaisiin ehdotuksen mukaan muiden lapsiperheiden verovähennyksen ohella myös heitä erikseen koskeva kunnallisverotuksen yksinhuoltajavähennys. Tästä syystä yksinhuoltajien aseman turvaamiseksi lapsilisää maksettaisiin heille korotettuna. Korotuksen suuruus mitoitettaisiin niin, että se keskimäärin korvaisi nykyisen yksinhuoltajavähennyksen poistamisen. Näin mitoitettuna korotettuna maksettava lapsilisä olisi 160 markkaa kuukaudessa. Korotus maksettaisiin jokaisesta lapsesta saman suuruisena. Muutos merkitsisi monilapsisten yksinhuoltajien aseman paranemista. Korotettuna maksettavaan lapsilisään olisi oikeus vain varsinaisilla yksinhuoltajilla. Avoliitossa eläville korotusta ei maksettaisi. Yksinhuoltajuuden käsite määriteltäisiin lapsiläisälaissa muissa sosiaaliturvalaeissa olevien vastaavien säännösten mukaisesti.

Lapsilisän korotuksen vaikutus toimeentulotukeen

Toimeentulotuessa lasten perusosat on mitoitettu ottaen huomioon lapselle maksettavan lapsilisän määrä. Kun lapsilisä nyt ehdotetaan korotettavaksi huomattavasti, tulisi toimeentuloen perusosia lasten kohdalta vastaavasti alentaa. Tämä on perusteltua sen vuoksi, että muussa tapauksessa ensisijaisen lapsiperheiden tuen ja tarveharkintaisen, viimesijaiseksi tarkoitettun toimeentuloturvan mitoituserusteet vääristyisivät. Näin ollen valtioneuvoston päätöstä toimeentulotuen myöntämisen yleisistä perusteista (1349/88) muutettaisiin tässä yhteydessä. Etuuden saajien asema säilyisi ennallaan: heille maksettaisiin korkeampaa lapsilisää, mutta se pienentäisi vastaavasti toimeentulotukea.

16-vuotiaiden lapsilisän kytkeminen porrastukseen

Esityksessä ehdotetaan lapsilisälakia muutettavaksi siten, että lapsilisä maksettaisiin lapsiluvun mukaan porrastettuna kaikista alle 17-vuotiaista lapsista. Muutosehdotuksen tarkoituksena on tukea lasten elatusta samoin perustein lapsilisän koko maksamiskauden ajan. Samalla pyrittäisiin tasaamaan perheille nuorten ylläpidosta ja koulutuksesta syntyviä kustannuksia.

Alle kolmivuotiaasta korotettuna maksettavan lapsilisän poistaminen

Lapsilisälakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lapsilisää ei enää maksettaisi korotettuna alle kolmivuotiaista lapsista. Lapsiperheiden taloudellisen tuen järjestelmistä lapsilisä on keskeisin. Lain 7 §:n 4 momentin perusteella korotettuna maksettava lapsilisä on kuitenkin menettänyt merkitystään osana perhekustannusten tasausjärjestelmää. Etuuden alkuperäisenä tavoitteena oli tukea pienten lasten hoidon järjestämistä. Lakisääteinen lasten kotihoidon tuki tuli voimaan vuoden 1985 alusta, ja alle kolmivuotiaiden lasten hoidon tukijärjestelmä on saatettu kattavaksi jo vuoden 1990 alusta lukien. Korotetun lapsilisän reaaliarvo on pienentynyt vuodesta 1986 lähtien.

Valtion, kuntien, seurakuntien ja kansaneläkelaitoksen välisten rahavirtojen järjestelyä koskevat ehdotukset

Kunnille ja seurakunnille verovähennysten poistamisesta tuleva verotulojen kasvu ohjattaisiin valtiolle. Tämä ehdotetaan kuntien osalta toteutettavaksi muuttamalla kuntien osuoksia kansaneläkkeen lisäosan rahoituksessa. Lisäosa määräytyy kunnan niiden veroäyrien yhteismäärän mukaan, jotka kunnassa on edellisenä vuonna säännönmukaisessa verotuksessa määrätty. Kansaneläkelaitokselle näin syntyvä lisätulo pienentäisi vastaavasti valtion niin sanottuja takuusuorituksia kansaneläkevakuutuksen rahoituksen turvaamiseksi. Kun kansaneläkelaitoksen tulot kasvaisivat tämän lisäksi sekä kansaneläke- että sairausvakuutuksen maksukertymän muutoksen seurauksena, myös tämä pienentäisi takuusuoritusten tarvetta. Seura-

kuntien saama verotulojen lisäys otettaisiin huomioon yhteisöveron jako-osuuksissa ja lisäksi työnantajan sosiaaliturvamaksuista vuodelle 1994 säädettyä.

Asumistukea koskeva muutos

Hallituksen tarkoituksena on lisätä valtion varoista maksettavaa yleistä asumistukea lapsiperheille vuonna 1994 370 miljoonaa markkaa verrattuna voimassa olevien määräytymisperusteiden mukaan laskettuun tarpeeseen. Asumistukilakiin (408/75) ehdotetaan tämän vuoksi valtuutusta valtioneuvostolle ottaa perusomavastuuosuuksien määrittelyssä huomioon myös ruokakunnan rakenne.

Vakuutetun sairausvakuutusmaksun korottaminen

Jotta valtion tulojen ja menojen tasapaino ei ehdotetun asumistuen muutoksen johdosta muuttuisi, ehdotetaan samanaikaisesti asumistuen muutoksen kanssa korotettavaksi vakuutetun sairausvakuutusmaksua vuonna 1994. Korotus 3,40 pennistä 3,80 penniin toteutettaisiin vain siltä osin kuin huomioon otettu veroäyrimäärä ylittää 80 000 äyriä.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Julkistaloudelliset vaikutukset

Esitetyn uudistuksen julkistaloudelliset vaikutukset on mitoitettu verovähennysten poistamisen ja lapsilisäjärjestelmän muutosten osalta siten, että esitys on sopusoinnussa valtioneuvoston 14 päivänä lokakuuta 1992 hallituksen toimenpiteistä julkisen talouden tasapainon vahvistamiseksi tekemän periaatepäätöksen kanssa. Lisäksi mitoituksessa on otettu huomioon hallituksen esityksessä laiksi sairausvakuutuslain 22 §:n muuttamisesta (314/92 vp.) esitetty äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan vähimmäismäärän korottaminen lasten kotihoiton tuen perusosan tasolle, minkä kustannusvaikutusten on arvioitu olevan 25 miljoonaa markkaa. Uudistuksen tämän osan toteuttamisen myötä valtion taloudellinen rahoitusasema vahvistuisi 1 000 miljoonalla markalla, kun lasketaan mukaan periaatepäätökseen sisälty-

nyt lapsenhoitovähennysten alentaminen vuonna 1993 siten, että valtion verotulot kasvavat noin 300 miljoonalla markalla.

Lapsilisien korottamiseen uudistuksessa käytettäisiin noin 3 200 miljoonaa markkaa, josta 245 miljoonaa markkaa saisi rahoituksensa alle kolmivuotiaiden lasten korotetun lapsilisän poistosta.

Lapsilisän korotuksen huomioon ottaminen toimeentulotuen lasten perusosia määriteltäessä vähentäisi kuntien toimeentulotukimenoja.

Valtion verotulot kasvaisivat vuonna 1994 verovähennysten poistamisesta johtuen vuoden 1992 tasoon verrattuna noin 850 miljoonalla markalla. Lisäksi kuntien ja kirkon uudistuksesta johtuen kasvavat verotulot, noin 2 400 miljoonaa markkaa, on tarkoitettu siirrettäväksi edellä selostetulla tavalla valtiolle siten, että uudistus kuntien ja kirkon talouden kannalta olisi neutraali. Seurakuntien osalta yhteisöveron jako-osuuksien muutoksen kautta siirrettäisiin valtiolle noin 100 miljoonaa markkaa. Lisäksi tarkoituksena on, että vuoden 1994 työnantajan sosiaaliturvamaksuja vahvistettaessa kirkkoyönantajalta peritään tämän esityksen johdosta korotettuna sosiaaliturvamaksuna noin 50 miljoonaa markkaa.

Kansaneläkevakuutus- ja sairausvakuutusmaksujen uudistuksen myötä noin 650 miljoonalla markalla kasvava tuotto vähentäisi vastaavalla summalla valtion takuusuorituksia kansaneläkelaitokselle.

Tämän uudistuksen yhteydessä on myös tarkoitus lisätä yleistä asumistukea 370 miljoonalla markalla vuositasolla vuoden 1994 alusta lukien. Asumistuen lisäyksen johdosta asumismenoihin myönnettävän toimeentulotuen tarve vähenee arviolta 240 miljoonalla markalla, josta valtioneuvoston osuus on noin 100 miljoonaa markkaa. Lisäksi samanaikaisesti asumistuen korotuksen kanssa on tarkoitus toteuttaa vakuutetun sairausvakuutusmaksun korotus. Sairausvakuutusmaksun korotus olisi 0,40 penniä äyryltä 80 000 äyriä ylittävän tulon osalta. Maksujen korotuksen tuotto olisi noin 270 miljoonaa markkaa vuonna 1994. Valtion suoritukset sairausvakuutuksen menoihin vähenisivät vastaavasti.

3.2. Vaikutukset perheiden taloudelliseen asemaan

Valtiontalouden tasapainottamiseksi verovä-

hennysten poistumisesta tulevaa verotulojen lisäystä ei ole voitu täysimittaisesti siirtää lapsilisään. Esitys on laadittu siten, että tulojen lisäys on noin 700 miljoonaa markkaa suurempi kuin menojen kasvu. Keskimääräislukuina ilmaistuna lapsiperheiden tulot pienenisivät vajaalla 60 markalla lasta kohti ja vajaalla 100 markalla perhettä kohti kuukaudessa. Vaikka ehdotus kokonaisuutena näin ollen tähtääkin menojen säästöön, sen mukaan perheille tarkoitettua tukea kohdennettaisiin uudelleen siten, että pienituloisimpien asema paranisi. Nämä perheet eivät ole tähän mennessä voineet käyttää hyväkseen verovähennyksiä. Lisäksi lapsilisiin tehdyillä korotuksilla parannettaisiin monilapsisten perheiden suhteellista asemaa.

Esitykseen liittyvä asumistuen korottaminen parantaisi niin ikään pientuloisten lapsiperheiden asemaa.

3.3. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Verovähennysten poistaminen yksinkertaisesti jossain määrin verotusjärjestelmää ja keventäisi siten verotuksen toteuttamista. Lapsilisien täytäntöönpanosta vastaisi edelleen kansaneläkelaitos, jonka tehtäviä hakemuksesta maksettavan yksinhuoltajan korotetun lapsilisen toimeenpano jossain määrin lisäisi.

4. Asian valmistelu

Pääministeri Esko Ahon hallitusohjelman (24.4.1991) mukaan ”perhepoliittisia etuuksia kehitetään siirtämällä painopistettä suoriin tulonsiirtoihin kuten lasten kotihoidon tukeen ja lapsilisiin”.

Perheturvan kokonaisuutta ja eri tukimuotojen kehittämisen tarpeita on selvitetty viime vuosina useassa eri yhteydessä. Perhepoliittisen työryhmän muistiossa (osa 2, sosiaali- ja terveysministeriö, työryhmämuistio 1987:43) asetettiin tavoitteeksi sellainen yhteiskunnan tuki lasten hoitoon ja huoltoon, että se keskimäärin kattaisi lapsista aiheutuvat välttämättömät kulut. Perhepoliittisten tulonsiirtojen tulisi olla kaikilla tulotasolla bruttomääräisesti yhtä suuret. Nettomäärältään tuki pienenisikin ainakin jonkin verran tulojen noustessa, mikäli ainakin osa lapsilisistä olisi veronalaista tuloa. Eri ikäisille samansuuruinen tuki merkitsee työryhmän mukaan nuorten lapsiperheiden suosimis-

ta, koska lasten kulutustarve kasvaa lasten varttuessa. Työryhmä kuvasi kolme eri keino-mallia: Lapsilisää kehitetään ja verotuet poistetaan; verotukea säilytetään, mutta vain kunnallisverotuksessa; tai lapsilisä muutetaan veronalaiseksi tuloksi. Viimeksi mainitun mallin yhteydessä työryhmä piti vaihtoehtona sitä, että nykyinen lapsilisä säilyisi verovapaana, mutta sen vastaiset korotukset olisivat veronalaista tuloa. Muistiossa käsiteltiin myös yksinhuoltajien ja elatusvelvollisten aseman järjestämistä.

Perheturvan rakennetyöryhmän (sosiaali- ja terveysministeriö, työryhmämuistio 1991:4) tehtävänä oli selvittää, miltä osin olisi perusteltua keskittyä perheturvan kehittämisessä lapsilisien korottamiseen ja samalla vähentää verotukea ja muihin sosiaalietuuksiin liittyviä lapsikorotuksia, ja miten muutos vaikuttaisi perheturvaetuuksien tämänhetkiseen kohdentumiseen. Työryhmä lähti siitä, että ”perheturvan rakennetta tulisi yksinkertaistaa ja sen konkreettisuutta ja näkyvyyttä parantaa”. Tukimuotoja voitaisiin vähentää korvaamalla verotuksen kautta annettavat tuet suorilla tulonsiirroilla. Kohdentumista voitaisiin parantaa keskittämällä tuki lapsi- ja perhekohtaisiin tukiin ja luopumalla huoltajakohtaisista tuista. Lapsenhoitovähennyksen poistamisen osalta työryhmä esitti kaksi vaihtoehtoa: vähennys joko poistettaisiin asteittain tai kompensoitaisiin paitsi korottamalla lapsilisää, myös laajentamalla lasten kotihoidon tuen piiriä sekä korottamalla äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan vähimmäismääriä. Yksinhuoltajavähennyksen poistamisen yhteydessä työryhmä esitti elatus-tuen ja yleisen perhe-eläkkeen lapseneläkkeen tason korottamista.

Työryhmä lähti siitä, että perhetuen uudelleen järjestäminen toteutettaisiin ilman oleellisia kustannusmuutoksia: verovähennysten poistamisesta saadut säästöt suunnattaisiin suoraan tukeen, pääasiassa lapsilisien korottamiseen.

Talousneuvostolle laaditussa valtiovarainministeriön muistiossa Julkisen talouden tasapainon parantaminen 13.9.1992 todetaan muun muassa, että lapsiperheiden tukijärjestelmä uudistetaan seuraavasti: ”Poistetaan vuoden 1994 alussa kunnallisverotuksen lapsivähennys. Poistetaan kunnallisverotuksen yksinhuoltajavähennys. Poistetaan lapsenhoitovähennys. Samalla nostetaan lapsilisää ja saatetaan ne veronalaiseksi tuloksi. Poistetaan sairaus-, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahojen sekä kansaneläk-

keiden lapsikorotukset vuoden 1994 alussa. Lasten kotihoidon tuki lasketaan vuoden 1994 alussa ennen lokakuun 1991 alkua vallinneelle tasolle ja lisätään samalla tarveharkintaa.”

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä hallituksen toimenpiteistä julkisen talouden tasapainon parantamiseksi 14.10.1992 todetaan muun muassa, että ”perhepoliittista tukea muutetaan vuodesta 1994 lukien seuraavasti: Lapsilisä säilytetään nykyisen suuruisena ja verovapaana tulona, perhepoliittisista vähennyksistä sekä sosiaalietuuksien lapsikorotuksista muodostetaan erityislapsilisä, joka on veronalaista tuloa.”

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 5.11.1992 toimikunnan, jonka tehtäväksi annettiin ”valmistella esitys perhepoliittisten verovähennysten sekä sairaus-, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahojen ja kansaneläkkeen lapsikorotuksen poistamisesta ja korvaamisesta veronalaisella erityislapsilisällä vuoden 1994 alusta lukien.” Uudistus oli mitoitettava siten, että julkisen talouden tasapaino vahvistuu 1 000 miljoonalla markalla vuositasolla vuoden 1992 tasoon verrattuna. Nyt annettava hallituksen esitys on valmisteltu perhetukitoimikunnan työn pohjalta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki lapsilisälain muuttamisesta

1 §. *Lain tarkoitus ja soveltamisala.* Lain 1 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös 16 vuotta täyttäneet, mutta alle 17-vuotiaat lapset tulisivat porrastettuna maksettavan lapsilisän piiriin. Lapsilisää maksettaisiin siten alle 17-vuotiaista lapsista.

7 §. *Lapsilisän määrä.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin edelleen lapsilisän perusmäärästä. Perusmäärä olisi uudistuksen toteuduttua 546 markkaa kalenterikuukaudessa. Nykyisin lapsilisän perusmäärä on 366 markkaa kalenterikuukaudessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lapsilisän määristä tilanteissa, joissa lapsilisän nostamiseen oikeutettu henkilö nostaa lapsilisää useammasta kuin yhdestä lapsesta. Ehdotuksen mukaan toisesta lapsesta maksettava lapsilisä olisi 663, kolmannelta 912, neljännestä 1 045 sekä viidennestä ja jokaisesta seuraavasta lapsesta 1 242 markkaa kalenterikuukaudessa. Nykyisin vastaavat markkamäärät ovat 413, 512, 645 ja 842 markkaa. Ehdotettujen porrastettuna maksettavan lapsilisän markkamäärien tavoitteena on lapsilisän kehittäminen monilapsisia perheitä suosivaan suuntaan.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi yksinhuoltajan lapsesta korotettuna maksettavan lapsilisän määrää ja yksinhuoltajan käsitettä koskevat erityissäännökset. Yksin-

huoltajan lapsesta lapsilisä maksettaisiin korotettuna 160 markalla kalenterikuukaudessa lasta kohti. Yksinhuoltajalla tarkoitettaisiin lapsilisän nostajaa, joka ei maksukuukauden alkaessa ole avioliitossa tai joka ennen maksukuukauden alkua on muuttanut puolisostaan erilleen yhteiselämän lopettamiseksi. Yksinhuoltajana ei kuitenkaan pidettäisi henkilöä, joka avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa toisen henkilön kanssa. Säännöksen tarkoituksena on turvata se, että yksinhuoltajan lapsesta korotettuna maksettavan lapsilisän saivat ainoastaan lasta tosiasiallisesti yksinään huoltavat lapsilisän nostajat. 1 §:n 1 momenttiin nyt tehtäväksi ehdotetun muutoksen johdosta 3 momentista on tarpeettomana poistettu jatkettua lapsilisää koskeva maininta.

Pykälän 4 momentissa säädetään nykyisin kolmea vuotta nuoremasta lapsesta korotettuna maksettavan lapsilisän määrästä. Tämän uudistuksen yhteydessä korotettuna maksettavasta lapsilisästä ehdotetaan luovuttavaksi. Tämän vuoksi säännöksestä on tarpeettomana poistettu sanottu korotettua lapsilisää koskeva maininta. Säännöksessä ehdotetaan säädettäväksi lapsilisän määrästä tilanteissa, joissa etuus lain 11 §:n 1 momentin perusteella maksetaan kunnalle tai 12 §:n 1 momentin perusteella lapselle itselleen. Lapsilisä olisi näissä tilanteissa aina perusmääräinen eli 546 markkaa kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä kuitenkin maksettaisiin korotet-

tuna 160 markalla kalenterikuukaudessa. Nykyisin vastaavat säännökset sisältyvät pykälän 2 momenttiin.

8 §. *Maksamisaika.* Lapsilisän maksamisaikaa koskevat nykyisen lain 8 §:n 1 ja 3 momentit ehdotetaan muutettaviksi vastaamaan asiallisesti nyt ehdotettua 1 §:n 1 momenttia.

Voimaantulosäännös. Pykälään ehdotetaan selvyuden vuoksi otettavaksi säännös, jonka mukaan lainmuutosten voimaan tullessa maksettava lapsilisä muutetaan lain voimaantulohetkestä ilman hakemusta uuden lain mukaiseksi. Yksinhuoltajan lapsesta korotettuna maksettavan lapsilisän saaminen edellyttäisi kuitenkin erillisen hakemuksen tekemistä.

1.2. Laki tuloverolain muuttamisesta

21 §:n 1 momentin johdantokappale, 23 § 1 mom. sekä 124 § 2 ja 3 mom. Seurakuntien osuus yhteisöverosta on vuodelta 1993 toimitettavasta verotuksesta alkaen mitoitettu vuonna 1992 vallinneiden eri veronsaajaryhmien keskimääräisten verokantojen perusteella. Seurakuntien keskimääräinen yhteisöverokanta oli vuonna 1992 1,23 prosenttia, joka osuutena 25 prosentin yhteisöverokannasta on 0,84 prosenttiyksikköä.

Kirkollisveron tuotto muiden yhteisöjen kuin henkilöyhtiöiden osalta oli viimeksi valmistuneessa verotuksessa eli vuonna 1991 yhtiöveron hyvitysten vähentämisen jälkeen noin 185 miljoonaa markkaa. Vuonna 1992 vastaava verotulo tulee olemaan huomattavasti pienempi ja kuluvalta vuodelta muodostuva seurakuntien yhteisöverosuus jäänee selvästi alle 100 miljoonan markan.

Verovähennysten poistamisesta seurakunnille tulevan 150 miljoonan markan verotulojen kasvun ohjaamiseksi valtiolle seurakuntien yhteisöverosuudesta tulisi luopua kasvattamalla noin 100 miljoonalla markalla valtion yhteisöverosuutta. Valtion yhteisöverosuudeksi muodostuisi täten 13,80 prosenttiyksikköä. Näiden muutosten toteuttamiseksi ehdotetaan muutettavaksi lain 21 §:n (*Osittain verovapaat yhteisöt*) 1 momentin johdantokappale, 23 §:n (*Yleishyödyllisen yhteisön verovelvollisuus*) 1 momentti sekä 124 §:n (*Veron määräytyminen ja jakautuminen veronsaajien kesken*) 2 ja 3 momentti.

99 §. *Valtionverotuksen lapsenhoitovähennys.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

102 §. *Kunnallisverotuksen lapsivähennys.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

103 §. *Kunnallisverotuksen yksinhuoltajavähennys.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

127 §. *Valtionverotuksen elatusvelvollisuusvähennys.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

1.3. Laki kansaneläkelain 62 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

62 §. Pykälän 1 momentin mukaan valtio, kunnat ja kansaneläkelaitos vastaavat kukin omasta osuudestaan eläkkeiden lisäosien kustannuksista.

Vuonna 1993 kunnan osuus lisäosien kustannuksista on 1,47 penniä veroäyriä niiden veroäyrien yhteismäärästä, jotka kunnassa vuonna 1993 toimitetussa säännönmukaisessa verotuksessa määrätään. Vuodelta 1993 on kuntien osuutta kansaneläkkeiden lisäosien rahoituksesta nostettu siten, että se vastaa valtion osuutta kuntien kulutusmenoilta asetetusta 4 %:n säästötavoitteesta. Hallituksen tarkoituksena on vuonna 1994 ottaa huomioon kunnille asetetut kulutusmenojen säästötavoitteet kuntien valtionosuuksissa. Tämän johdosta vuonna 1994 kunnan osuus lisäosien kustannuksista vähenisi 0,53 penniä veroäyriä vuoteen 1993 verrattuna. Nyt ehdotetun perhetukea koskevan järjestelyn vuoksi kunnan osuutta tulisi lisätä 0,80 penniä veroäyriä. Kunnan osuus lisäosien kustannuksista vuonna 1994 ehdotetaan näin ollen muutettavaksi 1,74 penniin veroäyriä.

Kansaneläkelaitoksen osuus 52,0 % lisäosamennoista ehdotetaan alennettavaksi 48,2 %:iin.

1.4. Laki vuodelta 1994 suoritettavasta vakuutetun sairausvakuutusmaksusta

1 §. Sairausvakuutuslain 33 §:n 1 momentin (742/70) mukaan vakuutetun sairausvakuutusmaksu on 1,25 penniä veroäyriä. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu on peritty viime vuosina yksivuotisilla laeilla joko tätä suurempana tai pienempänä. Vuonna 1993 vakuutetun sairausvakuutusmaksu on 1,90 penniä vakuutetulle vuodelta 1993 toimitettavassa kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriä. Vakuutusmaksu on kuitenkin 3,40 penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriä siltä osin kuin veroäyrien määrä ylittää 80 000

äyriä. Tässä yhteydessä vakuutetun sairausvakuutusmaksua ehdotetaan muutettavaksi siten, että maksu korotettaisiin 0,40 pennillä 3,80 penniin veroäyriä siltä osin kuin veroäyrien määrä ylittää 80 000 äyriä.

Eläkeläisiltä peritään korotettua sairausvakuutusmaksua, joka vuonna 1993 määräytyy eläketuloa saavan henkilön korotetusta sosiaaliturvamaksusta annetun lain (1662/92) mukaan.

2 §. Pykälä sisältää voimaantulosäännöksen.

1.5. Laki asumistukilain 5 §:n muuttamisesta

Asumistukilain 5 §:n mukaan valtioneuvosto vahvistaa asumistuen saajien itsensä maksettaviksi jäävät asumismenojen perusomavastuuosuudet ottaen huomioon vain asunnon sijainti, ruokakunnan koko ja ruokakuntaan kuuluvien henkilöiden pysyvät kuukaisitulot. Jotta asumistukea kohdennettaessa voitaisiin ottaa huomioon lapsiperheiden erityisasema, ehdotetaan valtioneuvostolle annettavaksi valtuus ottaa perusomavastuuosuuksien määrittelyssä huomioon myös ruokakunnan rakenne.

2. Voimaantulo

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 1994 alusta.

Lakien täytäntönnäpönanon edellyttämiin toimiin voidaan ryhtyä jo ennen kuin ne tulevat voimaan.

3. Säättämisjärjestys

Valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaan lakiehdotus voidaan panna lepäämään, jos kysymyksessä on ehdotus sellaiseksi laiksi, joka heikentää toimeentulon lakisääteistä perusturvaa, eikä ehdotus koske verosta säättämistä.

Valtiopäiväjärjestyksen muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 234/1991 vp.) perustelujen mukaan toimeentulon lakisääteisellä perusturvalla tarkoitetaan vain luonnolliselle henkilölle maksettavia rahamääräisiä toistuvaissuorituksia ja vain sitä osaa sosiaaliturvasta, jolla pyritään takaamaan yksilön toimeentulolle välttämätön elintaso. Perustelujen

mukaan lakisääteiseen perusturvaan kuului ainakin muun muassa lapsilisälaisissa tarkoitettu lapsilisa.

Lapsilisäjärjestelmän uudistamisen nyt ehdotetulla tavalla jälkeenkin jokaisesta lapsesta maksettavan lapsilisän määrä vastaa vähintään nykyistä lapsilisän määrää. Esitys ei siten heikennä toimeentulon lakisääteistä perusturvaa siten, että lakiehdotus voitaisiin jättää lepäämään.

Perustuslakivaliokunta pohti lausunnossaan n:o 29/1992 vp. vuodelle 1993 ehdotetun kunnan lisäosaosuuden valtiosääntöoikeudellista merkitystä. Valiokunta totesi tuolloin, että kuntien itsehallinnon perustuslainvoimaisesti turvatun osan on valiokunnan tulkintakäytännössä katsottu muodostuvan lähinnä vain kunnallisesta verotusoikeudesta sekä kuntalaisten oikeudesta itse valitsemiinsa hallintoelimiin ja kunnan oikeudesta itse päättää kunnan virkamiesten ja työntekijöiden palkkauksesta ja muista heidän palvelussuhdettaan koskevista ehdoista. Hallitusmuodon 51 §:n 2 momentin sisältönä on estää puuttumasta tavallisella lailla itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin tavalla, joka asiallisesti ottaen tekisi itsehallinnon merkityksettömäksi. Tähän näkökohtaan on katsottu liittyvän johdonmukaisesti se, että koko nykyisen kunnallisen itsehallintojärjestelmän aikana on pidetty mahdollisena säätää lailla kunnille uusia pakollisia tehtäviä.

Edellä mainittuun viitaten valiokunta päätyi siihen, että vaikka kuntien taloudellisen raskuuden tuolloin kiistattomasti katsottiin kasvavan merkittävästi, se ei kuitenkaan estäisi kuntia päättämästä omasta taloudestaan. Ehdotuksen ei todettu puuttuvan kuntien itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin sellaisella tavalla, joka asiallisesti ottaen tekisi itsehallinnon merkityksettömäksi. Näin ollen esitys ei ollut ristiriidassa kunnille hallitusmuodon 51 §:n 2 momentissa turvatun itsehallinnon kanssa ja valiokunta päätyi siihen, että esitys voidaan käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Näin ollen voidaan todeta, että nyt ehdotettava kuntien lisäosaosuutta koskeva lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**lapsilisälain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä elokuuta 1992 annetun lapsilisälain (796/92) 1 §:n 1 momentti, 7 § sekä 8 §:n 1 ja 3 momentti seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Suomessa asuvan alle 17-vuotiaan lapsen elatusta varten maksetaan tämän lain mukaisesti valtion varoista lapsilisää

maksetaan kunnalle taikka jos lapsilisä 12 §:n 1 momentin nojalla maksetaan lapselle itselleen, lapsilisä on 546 markkaa kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä kuitenkin maksetaan korotettuna 160 markalla kalenterikuukaudessa.

7 §

Lapsilisän määrä

Lapsilisä on 546 markkaa kalenterikuukaudessa.

Edellä 6 §:ssä tarkoitetun lapsilisän nostamiseen oikeutetun henkilön toisesta lapsesta lapsilisä on kuitenkin 663 markkaa, kolmannelta 912 markkaa, neljännestä 1 045 markkaa sekä viidennestä ja jokaisesta seuraavasta lapsesta 1 242 markkaa kalenterikuukaudessa.

Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä maksetaan korotettuna 160 markalla kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajalla tässä laissa tarkoitetaan lapsilisän nostamiseen oikeutettua henkilöä, joka ei lapsilisän maksukuukauden alkaessa ole avioliitossa tai joka ennen maksukuukauden alkua on muuttanut puoliosastaan erilleen yhteiselämän lopettamiseksi. Yksinhuoltajana ei kuitenkaan pidetä henkilöä, joka avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa toisen henkilön kanssa.

Jos lapsi on 11 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla laitostai perhehoidossa ja lapsilisä

8 §

Maksamisaika

Lapsilisä maksetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka kuluessa lapsi on syntynyt tai oikeus lapsilisään alkanut, sen kalenterikuukauden loppuun, jonka kuluessa lapsi täyttää 17 vuotta.

Lapsilisää ei makseta sen kalenterikuukauden alusta, josta alkaen lapsi alkaa saada kansaneläkelain (347/56) mukaista työkyvyttömyyseläkettä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Tämän lain voimaan tullessa maksettava lapsilisä muutetaan tämän lain voimaantulohetkestä ilman hakemusta vastaamaan tämän lain säännöksiä. Yksinhuoltajan lapsesta maksettavan lapsilisän saaminen edellyttää kuitenkin 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua hakemusta.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kuutetaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/92) 99, 102, 103 ja 127 §, sekä *muutetaan* 21 §:n 1 momentin johdantokappale, 23 §:n 1 momentti sekä 124 §:n 2 ja 3 momentti seuraavasti:

21 §

Osittain verovapaat yhteisöt

Tulon perusteella suorittavat veroa kunnalle 124 §:n 3 momentissa tarkoitetun tuloveroprosentin mukaan:

23 §

Yleishyödyllisen yhteisön verovelvollisuus

Edellä 22 §:ssä tarkoitettu yleishyödyllinen yhteisö on verovelvollinen saamastaan elinkeinotulosta. Lisäksi se on verovelvollinen kunnalle 124 §:n 3 momentissa tarkoitetun tuloveroprosentin mukaan muuhun kuin yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön tai kiinteistön osan tuottamasta tulosta.

124 §

Veron määräytyminen ja jakautuminen veronsaajien kesken

Pääomatulon tuloveroprosentti on 25. Yhteisön ja yhteisetuuden tuloveroprosentti on niin ikään 25, joka jakautuu valtiolle ja kunnille tuleviin osuuksiin siten, että valtion osuus on 13,80 prosenttiyksikköä ja kuntien osuus 11,20 prosenttiyksikköä.

Edellä 21 §:n 1 momentissa tarkoitetun osittain verovapaan yhteisön, tiekunnan ja yleishyödyllisen yhteisön kiinteistöistä saadun tulon tuloveroprosentti on 11,20 prosenttiyksikköä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1994. Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1994 toimitettavassa verotuksessa.

3.

Laki

kansaneläkelain 62 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 62 §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), seuraavasti:

62 §

Eläkkeiden lisäosien kokonaiskustannuksista vastaavat valtio, kunnat ja kansaneläkelaitos.

Kunta maksaa kansaneläkelaitokselle eläkkeiden lisäosien kustannuksiin 1,74 penniä veroäyriä niiden veroäyrien yhteismäärästä, jotka kunnassa on edellisenä vuonna toimitetussa säännönmukaisessa verotuksessa määrätty. Kunnan on maksettava 1/12 edellä tarkoitettua määrästä lääninverovirastolle viimeistään kunkin kalenterikuukauden 10 päivänä. Muutoin kunnan suorituksen maksamisesta, maksuun panosta, liikaa tai aiheettomasti maksetun

suorituksen palauttamisesta, suorituksen korottamisesta, viivästysseuraamuksista, kannosta, perinnästä, tilittämisestä ja muutoksenhausta on soveltuvin osin voimassa, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetussa laissa (366/63) ja veronkantolaissa (611/78) säädetään työnantajan sosiaaliturvamaksusta, lukuunottamatta työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädettyä ilmoitus- ja vähennysmenettelyä. Tarkemmat säännökset kunnan tilityksestä vuodelta 1994 voidaan antaa asetuksella.

Eläkelaitoksen osuus eläkkeiden lisäosien

kustannuksista on 48,2 prosenttia maksettujen lisäosien yhteismäärästä. Valtio vastaa lisäosien kustannuksista siltä osin kuin kunnan suoritus ja eläkelaitoksen osuus eivät niitä kata.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 1994.

4.

Laki

vuodelta 1994 suoritettavasta vakuutetun sairausvakuutusmaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Poiketen siitä, mitä sairausvakuutuslain (364/63) 33 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 4 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (742/70), säädetään vakuutetun sairausvakuutusmaksusta, sanottu maksu on 1,90 penniä vakuutetulle vuodelta 1994 toimitettavassa kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriiltä. Vakuutusmaksu on kuitenkin 3,80 penniä va-

kuutetulle kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriiltä siltä osin kuin veroäyrien määrä ylittää 80 000 äyriä. Vakuutusmaksua määrätessä otetaan huomioon, mitä tuloverolaissa (1535/92) säädetään.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1994.

5.

Laki

asumistukilain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 4 päivänä kesäkuuta 1975 annetun asumistukilain (408/75) 5 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 8 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1079/89), seuraavasti:

5 §

Asumistuen suuruus on 80 prosenttia siitä kohtuullisten asumismenojen määrästä, joka ylittää asunnon sijainnista, ruokakunnan koosta ja ruokakuntaan kuuluvien henkilöiden pysyvien kuukausitulojen yhteismäärästä riippuvan markkamääräisen perusomavastuuosuden. Perusomavastuuosuuksia vahvistettaessa

voidaan ottaa huomioon myös ruokakunnan rakenne.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 14 päivänä toukokuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Jorma Huuhtanen*

1.

Laki**lapsilisälain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 21 päivänä elokuuta 1992 annetun lapsilisälain (796/92) 1 §:n 1 momentti, 7 § sekä 8 §:n 1 ja 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Suomessa asuvan alle 16-vuotiaan lapsen elatusta varten maksetaan tämän lain mukaisesti valtion varoista lapsilisää. *Lisäksi lapsilisää maksetaan jatkettuna alle 17-vuotiaasta lapsesta. Jollei tässä laissa toisin säädetä, jatkettua lapsilisästä on voimassa, mitä lapsilisästä säädetään.*

7 §

Lapsilisän määrä

Lapsilisä on 366 markkaa kalenterikuukaudessa.

Edellä 6 §:ssä tarkoitetun lapsilisän nostamiseen oikeutetun henkilön toisesta lapsesta lapsilisä on kuitenkin 413 markkaa, kolmannelta 512 markkaa, neljännessä 645 markkaa sekä viidennestä ja jokaisesta seuraavasta lapsesta 842 markkaa kalenterikuukaudessa. *Jos lapsi on 11 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla laitos- tai perhehoidossa ja lapsilisä maksetaan kunnalle taikka jos lapsilisä 12 §:n 1 momentin nojalla maksetaan lapselle itselleen, lapsilisä on 366 markkaa kalenterikuukaudessa.*

Jatkettu lapsilisä on 366 markkaa kalenterikuukaudessa eikä se vaikuta muista lapsista maksettavien lapsilisien määriin.

Kolmea vuotta nuoremasta lapsesta lapsilisä maksetaan korotettuna 107 markalla kalenterikuukaudessa.

Ehdotus

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Suomessa asuvan alle 17-vuotiaan lapsen elatusta varten maksetaan tämän lain mukaisesti valtion varoista lapsilisää.

7 §

Lapsilisän määrä

Lapsilisä on 546 markkaa kalenterikuukaudessa.

Edellä 6 §:ssä tarkoitetun lapsilisän nostamiseen oikeutetun henkilön toisesta lapsesta lapsilisä on kuitenkin 663 markkaa, kolmannelta 912 markkaa, neljännessä 1 045 markkaa sekä viidennestä ja jokaisesta seuraavasta lapsesta 1 242 markkaa kalenterikuukaudessa.

Yksinhuoltajan lapsesta lapsilisä maksetaan korotettuna 160 markalla kalenterikuukaudessa. Yksinhuoltajalla tässä laissa tarkoitetaan lapsilisän nostamiseen oikeutettua henkilöä, joka ei lapsilisän maksukuukauden alkaessa ole avioliitossa tai joka ennen maksukuukauden alkua on muuttanut puolisostaan erilleen yhteiselämän lopettamiseksi. Yksinhuoltajana ei kuitenkaan pidetä henkilöä, joka avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa toisen henkilön kanssa.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

8 §

Maksamisaika

Lapsilisä maksetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka kuluessa lapsi tai oikeus lapsilisään on syntynyt, sen kalenterikuukauden loppuun, jonka kuluessa lapsi täyttää 16 vuotta. *Jatkettua lapsilisää maksetaan sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana lapsi täyttää 17 vuotta.*

Jatkettua lapsilisää ei makseta sen kalenterikuukauden alusta, josta alkaen lapsi alkaa saada kansaneläkelain (347/56) mukaista työkyvyttömyyseläkettä.

8 §

Maksamisaika

Lapsilisä maksetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka kuluessa lapsi on syntynyt tai oikeus lapsilisään alkanut, sen kalenterikuukauden loppuun, jonka kuluessa lapsi täyttää 17 vuotta.

Lapsilisää ei makseta sen kalenterikuukauden alusta, josta alkaen lapsi alkaa saada kansaneläkelain (347/56) mukaista työkyvyttömyyseläkettä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

Tämän lain voimaan tullessa maksettava lapsilisä muutetaan tämän lain voimaantulohetkestä ilman hakemusta vastaamaan tämän lain säännöksiä. Yksinhuoltajan lapsesta maksettavan lapsilisän saaminen edellyttää kuitenkin 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua hakemusta.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**tuloverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/92) 99, 102, 103 ja 127 §, sekä muutetaan 21 §:n 1 momentin johdantokappale, 23 §:n 1 momentti sekä 124 §:n 2 ja 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

21 §

21 §

Osittain verovapaat yhteisöt

Osittain verovapaat yhteisöt

Tulon perusteella suorittavat veroa kunnalle ja seurakunnalle 124 §:n 3 momentissa tarkoitettua tuloveroprosentin mukaan:

Tulon perusteella suorittavat veroa kunnalle 124 §:n 3 momentissa tarkoitettua tuloveroprosentin mukaan:

23 §

23 §

Yleishyödyllisen yhteisön verovelvollisuus

Yleishyödyllisen yhteisön verovelvollisuus

Edellä 22 §:ssä tarkoitettu yleishyödyllinen yhteisö on verovelvollinen saamastaan elinkeinotulosta. Lisäksi se on verovelvollinen muuhun kuin yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön tai kiinteistön osan tuottamasta tulosta kunnalle ja seurakunnalle 124 §:n 3 momentissa tarkoitettua tuloveroprosentin mukaan.

Edellä 22 §:ssä tarkoitettu yleishyödyllinen yhteisö on verovelvollinen saamastaan elinkeinotulosta. Lisäksi se on verovelvollinen kunnalle 124 §:n 3 momentissa tarkoitettua tuloveroprosentin mukaan muuhun kuin yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön tai kiinteistön osan tuottamasta tulosta.

99 §

99 §

Valtionverotuksen lapsenhoitovähennys

Verovelvollisella tai puolisoilla yhdessä on oikeus vähentää puhtaasta ansiotulostaan 8 400 markkaa, jos verovelvollisella tai puolisoilla on ollut verovuonna elätettävänä vähintään 3 vuotta mutta enintään 7 vuotta täyttänyt lapsi.

(kumotaan)

102 §

102 §

Kunnallisverotuksen lapsivähennys

Verovelvollisella tai puolisoilla yhdessä on oikeus puhtaasta ansiotulostaan vähentää 10 500 markkaa jokaisesta verovuonna elättämästään alaikäisestä lapsesta.

(kumotaan)

103 §

103 §

Kunnallisverotuksen yksinhuoltajavähennys

Verovelvollisen luonnollisen henkilön puhtaas-

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ta ansiotulosta kunnallisverotuksessa vähennetään 12 500 markkaa, jos hän on verovuonna elättänyt alaikäistä lasta, eikä häneen sovelleta tämän lain puolisoita koskevia säännöksiä.

124 §

Veron määräytyminen ja jakautuminen veronsaajien kesken

Pääomatulon tuloveroprosentti on 25. Yhteisön ja yhteisetuuden tuloveroprosentti on niinkään 25, joka jakautuu eri veronsaajille tuleviin osuuksiin seuraavasti:

valtion osuus 12,96 prosenttiyksikköä,
kunnan osuus 11,20 prosenttiyksikköä ja seurakunnan osuus 0,84 prosenttiyksikköä.

Edellä 21 §:n 1 momentissa tarkoitetun osittain verovapaan yhteisön, tiekunnan ja yleishyödyllisen yhteisön kiinteistöstä saadun tulon tuloveroprosentti on 12,04, joka jakautuu kunnan ja seurakunnan osuuteen 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Pääomatulon tuloveroprosentti on 25. Yhteisön ja yhteisetuuden tuloveroprosentti on niinkään 25, joka jakautuu valtiolle ja kunnille tuleviin osuuksiin siten, että valtion osuus on 13,80 prosenttiyksikköä ja kuntien osuus 11,20 prosenttiyksikköä.

Edellä 21 §:n 1 momentissa tarkoitetun osittain verovapaan yhteisön, tiekunnan ja yleishyödyllisen yhteisön kiinteistöstä saadun tulon tuloveroprosentti on 11,20 prosenttiyksikköä.

127 §

Valtionverotuksen elatusvelvollisuusvähennys

Verovelvollisen, joka on verovuonna suorittanut lapsen elatusta koskevan lainsäädännön mukaisella sopimuksella tai tuomiolla vahvistettua elatusapua, ansiotulosta valtiolle suoritettavasta tuloverosta vähennetään kahdeksasosa hänen verovuonna maksamansa elatusavun määrästä, kuitenkin enintään 450 markkaa alaikäistä lasta kohden.

127 §

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1994. Lakia sovelletaan ensimmäisen kerän vuodelta 1994 toimitettavassa verotuksessa.

3.

Laki

kansaneläkelain 62 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 62 §, sellaisena kuin se on 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

62 §

Valtio, kunnat ja eläkelaitos vastaavat kukin omasta osuudestaan eläkkeiden lisäosien kustannuksista. Kunnan osuus määräytyy sen mukaan, mihin kuntien kantokykyluokituksista annetun lain (665/67) mukaiseen kantokykyluokkaan se kuuluu, ja on

1 luokassa	8,0 prosenttia
2 ”	10,0 ”
3 ”	11,5 ”
4 ”	12,5 ”
5 ”	14,2 ”
6 ”	15,4 ”
7 ”	17,9 ”
8 ”	21,1 ”
9 ”	21,9 ”
10 ”	26,7 ”

kuntaan kunakin kuukautena maksettujen lisäosien yhteismäärästä, kuitenkin niin, ettei kunnan osuus jaettuna kunnassa edellisenä vuotena toimitetussa kunnallisverotuksessa määrättyjen veroäyrien luvulla nouse valtioneuvoston vahvistamaa enimmäismäärää suuremmaksi. Eläkelaitoksen osuus kustannuksista on enintään 74,1 prosenttia maksettujen lisäosien yhteismäärästä ja valtio vastaa lisäosien kustannuksista muulta kuin edellä mainitulta osalta.

Ehdotus

62 §

Eläkkeiden lisäosien kokonaiskustannuksista vastaavat valtio, kunnat ja kansaneläkelaitos.

Kunta maksaa kansaneläkelaitokselle eläkkeiden lisäosien kustannuksiin 1,74 penniä veroäyriä niiden veroäyrien yhteismäärästä, jotka kunnassa on edellisenä vuonna toimitetussa säännönmukaisessa verotuksessa määrätty. Kunnan on maksettava 1/12 edellä tarkoitettusta määrästä lääninverovirastolle viimeistään kunkin kalenterikuukauden 10 päivänä. Muutoin kunnan suorituksen maksamisesta, maksuunpanosta, liikaa tai aiheettomasti maksetun suorituksen palauttamisesta, suorituksen korottamisesta, viivästysseuraamuksista, kannosta, perinnästä, tilittämisestä ja muutoksenhausta on soveltuvin osin voimassa, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetussa laissa (366/63) ja veronkantolaissa (611/78) säädetään työnantajan sosiaaliturvamaksusta, lukuun ottamatta työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädettyä ilmoitus- ja vähennysmenettelyä. Tarkemmat säännökset kunnan tilityksestä vuodelta 1994 voidaan antaa asetuksella.

Eläkelaitoksen osuus eläkkeiden lisäosien kustannuksista on 48,2 prosenttia maksettujen lisäosien yhteismäärästä. Valtio vastaa lisäosien kustannuksista siltä osin kuin kunnan suoritus ja eläkelaitoksen osuus eivät niitä kata.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1993 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 1994.

5.

Laki**asumistukilain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 4 päivänä kesäkuuta 1975 annetun asumistukilain (408/75) 5 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 8 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1079/89), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

5 §

Asumistuen suuruus on 80 prosenttia siitä kohtuullisten asumismenojen määrästä, joka ylittää asunnon sijainnista, ruokakunnan koosta ja ruokakuntaan kuuluvien henkilöiden pysyvien kuukausitulojen yhteismäärästä riippuvan markkamääräisen perusomavastuuosuden.

Ehdotus

5 §

Asumistuen suuruus on 80 prosenttia siitä kohtuullisten asumismenojen määrästä, joka ylittää asunnon sijainnista, ruokakunnan koosta ja ruokakuntaan kuuluvien henkilöiden pysyvien kuukausitulojen yhteismäärästä riippuvan markkamääräisen perusomavastuuosuden. *Perusomavastuuosuuksia vahvistettaessa voidaan ottaa huomioon myös ruokakunnan rakenne.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen
täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.*

